

LATARÀNTULA CEGA

ALBERT SÁNCHEZ PIÑOL / JAUME CABRÉ

La censura

Els que instauren la censura, els que hi treballen, els que decideixen tancar repetidors de televisió perquè no se senti una llengua, la seva, que odien, tenen l'horrorós privilegi de saber que són els amos de la veritat

Quan vaig començar a publicar, a mitjans dels anys setanta, ja sabíem que la censura havia destrossat de manera sistemàtica la producció de Manuel de Pedrolo, que, tanmateix, continuava escrivint de manera incansable. I com Pedrolo, tots els altres escriptors que no feien bon dat. Com els cantants. Com els organitzadors d'actes. Sempre s'havia de comptar amb la censura prèvia si no volies veure't empresonat o multat. Tota la generació anterior a la meua va haver de jugar al gat i la rata amb la censura.

Allò que em deixa perplex és la figura del censor. Qui, en nom de qui o de què s'autoatorga el poder de decidir que aquelles ratlles sobren, que aquell paràgraf ha de saltar o que un llibre és impubicable? El censor no és el que critica, ni que sigui de manera miserable; el censor és el que té el poder per comminar-te a no dir o escriure una cosa o no dir-la i escriure-la d'una manera determinada. És el que fica el puny dins la teua ànima i et recargola el cor. El que et prohibeix llegir.

Una dictadura com la franquista, com totes, va institucionalitzar la censura: ells decidien la vida, la mutilació o la mort de l'obra. També les Esglésies en general han tingut i tenen els seus racons de censura: des de l'*Índex de llibres prohibits* i el *Nihil obstat* que calia posar als llibres que toquessin una temàtica ni que fos vagament relacionada amb els negocis de l'ànima fins als que no estan per filigranes i ho resolen a cops de fàtua. Els que instauren la censura, els que hi treballen, els que decideixen tancar repetidors de televisió perquè no se senti una llengua, la seva, que odien, tenen l'horrorós privilegi de saber que són els amos de la veritat.

Quan vaig publicar el primer llibre, era el 1974, encara vaig tenir l'honor de rebre el pessic d'un censor. L'editor em va ensenyar el full de les galerades, que tenia tres o quatre línies ratllades amb vermell. Em va demanar que recompongués el paràgraf. Va ser el primer cop que algú deia que allò no ho podia escriure jo perquè ell decidia que no. Quina ràbia. Només eren quatre ratlles. Només? Eren quatre ratlles!

Avui, la censura encara existeix. Però de manera més subtil,

perquè som demòcrates. Fa poc, a la Universitat Autònoma de Barcelona, a un conferenciant, li van dir que no, que la conferència que s'havia preparat l'havia d'impartir en castellà. I al damunt, van fer constar que no li havien dit que no la hi deixaven fer en català sinó que l'havia de fer en castellà. El conferenciant, un reconegut periodista, els va enviar a pastar. Estic segur que ells, a part d'ignorar que existeix, per quan calgui, la traducció simultània, amb aquesta filigrana de

raonament no es van sentir censurats. És la millor manera d'exercir de censor: *saber-se innocent* i, pel mateix preu, liberal, transversal i mestís.

Estic llegint *Escorxador-5*, de Kurt Vonnegut, en versió catalana. Tinc a mà la versió castellana i comparo fragments. M'he adonat que cada vegada que apareix llenguatge procaç, la versió castellana simplement l'elimina. Amb quin dret? Amb el terrible dret de la traductora que es constitueix en mestressa del text de Vonnegut.

Hi ha un alcalde català que no vol que jo vagi al seu municipi a parlar perquè no penso com ell. Estic esperant amb deler el dia que algú d'aquest poble em convidi a parlar-hi; ¿serà capaç de negar-me l'entrada al municipi com si fos un burot? És el fenomen paral·lel de les llistes negres. Molt freqüent durant la dictadura i en democràcia: en l'àmbit dels partits i en l'àmbit de les empreses. Una altra forma de censura.

Fa poc, en una institució cultural espanyola a l'estranger (m'estic autocensurant) quan vaig arribar al lloc, em van dir, contra el que havíem acordat, que havia de fer l'exposició en castellà perquè total, tothom ho entendria igual; i es donava el cas que la meua traductora també estava fent el viatge per poder traduir les meves paraules. Els vaig respondre que si ells no respectaven les condicions pactades em veia obligat a renunciar a l'acte i que passí-ho bé. En veure que no baixava del burro van canviar d'actitud i es van posar a parlar de l'Espanya plural i que, per descomptat, aquí ningú no prohibeix a ningú parlar en català. Però ho havien intentat. I res, copets a l'esquena perquè sobretot és allò de *saber-se innocent*.

Un gran novel·lista espanyol, al principi de la seva carrera va ser censor de la dictadura franquista. Després va ser censurat. Era un gran escriptor, però havia treballat de censor. Quan li van concedir el Nobel, aquell detall no va ser recordat; algú o altre el devia censurar.*

Jaume Cabré

